

“Davacı ... tarafından hakkında verilen mahkumiyet kararının veteriner hekimlik mesleğini yapmaya engel olup olmadığına ilişkin bilgi verilmesi istemiyle yaptığı başvurusu üzerine 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesinde sayılan suçlardan mahkum olanların mesleği icra edemeyeceği yönünde tesis olunan 03/04/2023 tarihli ve 0400/... sayılı işlemin iptali istemiyle Türk Veteriner Hekimleri Birliği Başkanlığına karşı açılan davada; davanın reddine ilişkin olarak Ankara 16. İdare Mahkemesince verilen 29/09/2023 gün ve E:2023/..., K:2023/... sayılı karara karşı davacı tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kuralının Anayasanın 13.ve 20. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varıldığından işin gereği görüldü:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Temel hak ve hürriyetlerin niteliği" başlıklı 12. maddesinde "Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder." kuralına, "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." kuralına, " Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinde" Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." kuralına yer verilmiştir.

Kişilerin mesleki hayatlarının onların özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Dava konusu uyuşmazlıkta da mesleki hayata yönelik sınırlamanın ilgilinin özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı söylenebilir. Mesleğin süresiz olarak yasaklanmasının sonucu olarak ailesinin geçimini sağlayamayacağı ve itibarının zedeleneceği, kişinin maddi durumu ile toplum nezdindeki itibarı üzerinde olumsuz sonuçlar doğmasına yol açacağı, dolayısıyla anılan etkinin özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıtacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." kuralıyla belirlenen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut duruma uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

Güvenlik tedbiri olarak mesleğin icrasına getirilen sınırlandırmanın amacının kamu hizmetinin devamlılığını sağlamak, mesleğin itibarını ve bu hizmetlerden yararlananları korumak olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eden mesleğe ilişkin sınırlamada kamu düzeninin korunmasının, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir.

Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru alanı arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama biçiminde iki ayrı kriter yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır.

Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir.

Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvuru alanı arasındaki ilişki arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir denge kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklendiğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir.

Buna göre özel hayata saygı hakkına yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına Ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 1. maddesinde; "Yüksek veteriner okulları ile veteriner fakültelerinden veya muadeleti Maarif Vekaletince tasdik edilmiş veteriner okullarından diploma almış olanlara (Veteriner hekim) denir." hükmüne, 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve sahip oldukları diplomalarını Ziraat Vekaletine tescil ettirilmiş bulunan her (Veteriner hekim) meslekini bu kanun hükümleri dahilinde serbestçe icra edebilir." hükmüne, 6. maddesinde; "Aşağıda yazılı haller, veteriner hekimlik mesleğinin icrasına mani teşkil eder:

a) Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) (1) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkûm olmak.

b) Bu Kanun ile teşekkül eden Haysiyet veya Yüksek Haysiyet Divanı kararları ile meslekini icradan menolunmak.

c) Yüksek Haysiyet Divanınca haklarında diplomalarının istirdadı kararı ittihaz edilmek." hükmüne yer verilmiştir.

Uyuşmazlıkta, davacının Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesinden 2022 yılında mezun olduğundan bahisle hakkında verilen mahkumiyet kararının veteriner hekimlik mesleğini yapmaya engel olup olmadığına ilişkin bilgi verilmesi istemiyle 28/03/2023 tarihli dilekçeyle davalı idareye başvurduğu, anılan başvurusu üzerine 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesinde sayılan suçlardan mahkum olanların mesleği icra edemeyeceği ve davacının almış olduğu ceza nedeniyle mesleğini icra edemeyeceğinin belirtildiği 03/04/2023 tarihli ve 0400/... sayılı işlemin tesis edilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

İdare Mahkemesince, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan veteriner hekimlerin 6343 sayılı Kanun hükümleri dahilinde mesleğini icra edebileceği, bu doğrultuda, Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olanların ve 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesinde özel olarak sayılan suçlardan mahkum olanların mesleğini icra edemeyeceği dikkate alınarak, Şanlıurfa 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16/07/2018 tarihli ve 2018/..., 2018/... sayılı kararı ile "silahlı terör örgütüne üye olma" suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılan ve hapis cezası kesinleşerek mahkum sayılan davacı hakkındaki mahkumiyetin veteriner hekimlik mesleğinin icrasına mani teşkil ettiği gerekçesiyle bu yönde tesis olunan dava konusu işlemde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonucuna varılarak davanın reddine karar verilmiştir.

Yukarıda anılan düzenlemeye göre uyuşmazlıkta uygulanacak olan 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesi a bendine göre 5237 sayılı Kanun'un 53. maddesine göre cezanın infazıyla birlikte güvenlik tedbirlerinin sona ereceğine ilişkin kuralın gözardı edildiği, bağımsız çalışma, özel sektör-kamu sektörü ayırımına ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığı ve tedbirin son çare olması ilkesinin gözönünde bulundurulmadığı görülmektedir.

Öte yandan düzenlemeyle müdahalenin ölçülü olup olmadığı da ortaya konulmalıdır. Buradan hareketle kamu yararı bağlamında veterinerlik mesleğine ilişkin statü ve itibarın korunmasına dair tedbirler sonucunda ilgiliye yüklenen külfet ile ilgilinin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Somut düzenlemeyle ilgili hakkındaki yaptırımın belirli bir yer ve süre sınırı olmaksızın uygulanacağı, yaptırımın sonucu olarak ilgilinin yalnızca kamu sektöründe değil özel sektör bünyesinde ve bağımsız olarak da bir daha mesleğini yapamayacağı anlaşılmaktadır. Kanun koyucunun kamuda çalışmaya dair aradığı özelliklerin -kamuya girme mutlak bir hak olmadığından- özel sektörde ve bağımsız olarak mesleğin icrasına ilişkin şartlara göre daha katı olması olağan kabul edilebilir. Ancak kişinin her şekilde mesleğini icra etmesinin yasaklanması sonucunda bu kişinin katlanması gereken külfetin ağırlığı ile bu yaptırımdan beklenen genel yarar arasında adil bir dengenin kurulamadığı, dolayısıyla düzenlemeyle ilgililerin özel hayatına orantısız olarak müdahale edildiği düzenlemenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı ve ölçülülük koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 13. ve 20. maddesine aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle; uyuşmazlıkta uygulanacak olan 6343 sayılı Kanun'un 6. maddesi "a" bendinde yer alan düzenlemenin Anayasanın 13. ve 20. maddelerine aykırı olduğu yönünden iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, bu başvuru nedeniyle bu dava dosyasının görülmesinin Anayasa Mahkemesinin kayıtlarına girdiği tarihten itibaren davanın beş ay geri bırakılmasına, 03/04/2024 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”